כל מקום דסיפא לאתויי גר שנשא ממזרת אלא אי אמרת רבי יוסי היא כל מקום דרישא כדאמרן איזו זו כדאמרן אלא כל מקום דסיפא לאתויי מאי ולטעמיך לר' יהודה איזו זו דסיפ' למה לי אלא איידי דתנא רישא איזו זו תנא סיפא איזו זו ה"נ איידי דתנא רישא כל מקום תנא נמי סיפא כל מקום גופא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן באומות הלך אחר הזכר נתגיירו הלך אחר הפגום שבשניהם מאי באומות הלך אחר הזכר כדתניא מנין לא' מן האומות שבא על הכנענית והוליד בן שאתה רשאי לקנותו בעבד תלמוד לומר [1]וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו יכול אף עבד שבא על שפחה מן האומות והוליד בן שאתה רשאי לקנותו בעבד ת"ל אשר הולידו בארצכם מן הנולדין בארצכם ולא מן הגרים בארצכם: נתגיירו הלך אחר הפגום שבשניהם: במאי אילימא במצרי שנשא עמונית מאי פגום איכא עמוני ולא עמונית אלא בעמוני שנשא מצרית ואי זכר הוי האי שדיא אבתריה דידיה ואם נקבה הויא שדיא אבתרה דידה: כל שאין לה עליו קידושין: מנא הני מילי דאמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ומטו בה משום דרבי ינאי ורב אחא בריה דרבא ומטו בה משום רבי יוסי הגלילי אמר קרא [2]ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר לאחרים ולא לקרובים מתקיף לה רבי אבא ואימא לאחר ולא לבן בן בהדיא כתיב ביה [3]לא יקח איש את אשת אביו אחר למה לי שמע מינה לאחרים ולא לקרובים ואימא אידי ואידי לבן הא לכתחילה והא דיעבד לכתחילה מאחות אשה נפקא ומה אחות אשה בכרת לא תקדש חייבי מיתות בית דין לא כל שכן ואימא אידי ואידי באחות אשה הא לכתחילה הא דיעבד אין הכי נמי אשכחן אחות אשה שאר עריות מנלן ילפינן מאחות אשה מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ולא תפסי בה קידושין אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת לא תפסי בה קידושין בשלמא כולהו אתיין אלא אשת איש ואשת אח איכא למיפרך מה לאחות אשה שכן אין לה היתר במקום מצוה תאמר באשת אח שיש לה היתר במקום מצוה אשת איש נמי איכא למיפרך מה להנך שכן אין לה היתר בחיי אוסרן תאמר באשת איש שיש לה היתר בחיי אוסרן אלא א"ר יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא [4]כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הוקשו כל העריות כולם לאחות אשה מה אחות אשה לא תפסי בה קידושין אף כל עריות כולם לא תפסי בה קידושין אי הכי

אפילו

מנא הני מ"ל. נראה דלא בעי מה"מ להולד ממזר דהא ביבמות (דף מט.) מוכח ליה מלא יגלה כנף אביו וסמיך ליה לא יבא ממזר ומוקמי לה ביבמות (שם) בשומרת יבם של אביו שהיא לו אשת אחי אביו שהיא בכרת אלא בעי מנא לן דאין קידושין תופסין כאן וקשה דמאי בעי הלא הדבר פשוט בכל הגמרא דקידושין לא תפסי דהא בהא תליא דכיון דהוי ממזר מחייבי כריתות לא תפסי קידושין דהא ז) ר"ע הוא דאמר (שם) דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין א) ולא ידעינן אלא משום דשמעינן ליה לר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין וכיון דיש ממזר דין הוא דלא תפסי בה קידושין והכי נמי אמרינן בשמעתין ב) הכל מודים בבא על הנדה שאין הולד ממזר דהא תפסי בה קידושין אלמא דהא בהא תליא ואור"י דאין ה"נ דכלל זה אמת אליבא דר"ע ג) והכא בעי אליבא דרבי יהושע דאמר (שם) אין ממזר מחייבי לאוין ד)[וכריתות] אלא מחייבי מיתות ב"ד ואפ"ה מודה דאין קידושין תופסין בחייבי כריתות כדאמר ה) (הכל מודים) שאין קידושין תופסין באחותו אלמא דדבר פשוט הוא לכ"ע ואליבא דרבי יהושע בעי גמרא מנלן דלא תפסי קידושין בחייבי כריתות ו):

הכל

כל מקום דסיפא. דיש קידושין ויש עבירה: **לאתויי גר שנשא ממזרת.** לרבי יהודה דיש עבירה להולד הולך אחר הפגום להוי ממזר: **כדאמרן.** לאתויי ישראל שנשא חללה: **ואיזו זו דרישא כדאמרן.** למעוטי דרבנן או דרך דימוי וגר שנשא ממזרת: **כל מקום דסיפא לאתויי מאי.** היכא אשכחן תו יש קידושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום בר מהני דקתני במתני': **מאי באומות הלך אחר הזכר.** למאי הילכתא יש להלך אחר הזכר כל זמן שלא נתגיירו ומנ"ל דבתר זכר אזלינן: **מנין לאחד מכל האומות.** שבעולם שאינן מן אומות של ארץ ישראל שאמר הכתוב עליהם (דברים כ) לא תחיה כל נשמה: **שבא על הכנענית.** שהיא בכלל לא תחיה וה"ה לחוית וליבוסית אלא שכולם נקראין על שם כנעני דכתיב (בראשית יז) ארץ כנען: **שאתה רשאי לקנותו בעבד.** דשדינן ליה בתר זכר ומותר לחיותם: **ת"ל וגם מבני התושבים וגו'.** ולעיל מיניה כתיב ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבותיכם שאינן מז' אומות מהם תקנו עבד ואמה וסמיך ליה וגם מבני התושבים כלומר ולא משאר אומות לבדם שאין בהם מערבוב שבע אומות אלא אף מבניהם שמולידים אותם תושבין הבאים לגור עמכם ומולידין מן הכנעניות מהם תקנו: **מן הנולדים בארצכם.** אשר הולידו בני שאר אומות מבנות ארצכם שלידתן בארצכם דהיינו אימותיהם: **ולא מן הגרים בארצכם.** שהולידו בני ארצכם במקומות אחרים מבנות שאר אומות ובאו הבנים לגור כאן אצל אבותם. ובתורת כהנים מ) גרסינן ולא מן הכנענים שבארצכם כלומר שנולדו מן הכנענים: **נתגיירו הלך אחר הפגום שבשניהם מאי היא.** לענין עבדות ליכא למימר נתגיירו אלא לענין יוחסין ולא מצינו חילוק בין אומה לאומה משנתגיירו אלא בעמוני ומצרי שזה אסור לעולם וזה עד דור שלישי ופגום משני צדדים במאי משכחת לה דקאמר הפגום שבשניהם: **אילימא במצרי שנשא עמונית.** וקאמר הולד הולך אחר המצרי ואסור עד דור שלישי דאילו עמונית שריא לאלתר: **מאי פגום איכא.** בכל הלשון דקאמר נתגיירו אתרווייהו קאי לשון רבים ומשמע דבמידי דמשכחת ביה פגם לגבי תרווייהו קאמר והכא גבי אם ליכא פגם: מצרי ואדומי עשה בהם נקבות כזכרים כדאמר ביבמות (דף עז:): **אי זכר.** הולד שדיא בתר עמוני ואיסור זכרים שנו לעולם ולא אמרי' שדיא בתר מצרית ויהא דור שלישי מותר ואי נקבה היא שדייה בתר מצרית ולא בתר עמוני למשרייה לאלתר משום ולא עמונית אלא בנה יהא מותר שהוא שלישי דאמר קרא (דברים כג) להם הלך אחר פסולן י): **מנה"מ.** דאין קידושין תופסין בחייבי כריתות אבל הולד ממזר נפקא לן מלא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו ס) וסמיך ליה לא יבא ממזר ומוקמינן לה ביבמות (דף מט.) בשומרת יבם של אביו שהיא לו אשת אחי אביו שהיא בכרת ומהכא ילפינן לה ביבמות בפרק החולץ (דף מה:) דכל שאין לה עליו קידושין הולד ממזר: **ומטו בה.** יש מטים בדבר זה לומר שבשם ר' ינאי נאמר ורב אחא בריה דרבא אמר לאו משום רבי ינאי מטו בה אלא משום רבי יוסי הגלילי: **לאיש אחר.** שהוא אחר אצלה ולא שהוא קרובה. והיתה לשון קידושין הוא שהיתה לו כהן לאשה: **לבן.** בן בעלה אבל שאר קרובות לא: **לא יקח.** לא יהא לך בה ליקוחין שאין קידושין תופסין: **ודילמא הא לכתחילה הא דיעבד.** כלומר לא יקח לאו שלא יהיו לו בהן קידושין דיעבד קאמר אלא אזהרה שלא יקדשנה ומיהו אי קדיש ניהוו קידושין ואתא האי קרא אחרינא לומר דאין בה הויה כלל ולעולם לבן קאמר דכיון דאמר ולא פירש קרובים אין לך להביא באיסור זה אלא האסור שבכולן שקרוב מן הכל: **מאחות אשה נפקא.** דכתיב בה לא תקח ע) לא תקדשנה: **חייבי מיתות.** אשת אביו בסקילה: **אידי ואידי.** לא תקח והיתה לאיש אחר אימא אידי ואידי באחות אשה דכיון דאשכחן בה דאזהר עלה לכתחילה איכא למימר דהדר כתב והיתה לאיש אחר למעוטי בעל אחותה שאין לו בה הויה אבל שאר קרובים דלא אשכחן בהו אזהרת קיחה לכתחילה לא קאמר דיעבד לא נתפסו: **אין הכי נמי.** דלאחות אשה לחודה איכא למיגמר: **דילפינן מאחות אשה.** בבנין אב במה מצינו: ה"ג **מה לאחות אשה שכן אין לה היתר במקום מצוה.** כשאין לו בנים מאחיו פ) המת דילפינן בפ"ק דיבמות (דף ג:) נאמר כאן צ) עליה בחייה ונאמר להלן ק) יבמה יבא עליה מה להלן במקום מצוה אף כאן במקום מצוה ואמר רחמנא לא תקח: **מה להנך.** לאחות אשה קאמר שכן אין לה היתר בחיי אחותה האוסרת שאפילו גירש אשתו אחותה אסורה: **אשת איש יש לה היתר בחיי אוסרה.** שבעלה מתירה בגט: **מכל התועבות האלה.** בפרשת עריות כתיב:

אפילו

עין משפט נר מצוה

קה א מיי' פ"ט מהל' עבדים הלכה ג סמג עשין רב [עיין כ"מ]:
ב [מיי' פי"ב מהל' איסורי ביאה הל' יח טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' כ]:
קו ג מיי' פי"ב מהל' איסורי ביאה הל' כא טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף ז:
קז ד מיי' פ"ד מהלכות אישות הלכה יב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן מד סעיף ו:

◆

תורה אור השלם

1. וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגָּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לַאֲחֻזָּה: ויקרא כה מה
2. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר: דברים כד ב
3. לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אֵשֶׁת אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו: דברים כג א
4. כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא יח כט

◆

מוסף תוספות

א. ולא מצינו שאמרה ר"ע בהדיא בשום מקום. תוס' הרא"ש. (לקמן בסוגיא).
ב. ושמעון התימני. שם.

◆

תוס' ר"י הזקן

מן האומות. שאינו מז' האומות ואינו מכלל לא תחיה כל נשמה [דברים כ, טז]. שבא על הכנענית. והוא הדין לחוי ויבוסי וז' אומות. בעבד. ואתה יכול לחיותו דשדינן ליה בתר זכר. אשר הולידו בארצכם. משמע שהם מארץ אחרת והולידו כאן שנשאו מבנות הארץ. ולעיל מיניה כתיב ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבותיכם וגם מבני התושבים. כלומר לא משאר אומות לבדם אתה רשאי לקנות אלא אף מאותן שנולדו בארצכם. [ולא מן הגרים בארצכם]. אע"פ שהולידו בארץ אחרת כגון שאביהם מזאת הארץ ואמן מארץ אחרת. ובת"כ גרסינן ולא מן הכנעניים שבארצכם כלומר שנולדו מן הכנעניים. אחר הפגום [שבשניהם]. לענין עבדות לא מצינן למימר דהא נתגיירו אלא לענין יוחסין. ולא מצינו חילוק בין אומה לאומה משנתגיירו אלא בעמוני ומואבי עם מצרי ואדומי דעמון ומואב הזכרים אסורים איסור עולם ונקבות מותרות מיד, ואדומי ואחד זכרים ואחד נקבות אסורים עד דור שלישי. ואסיקנא פרק תפלת השחר [ברכות כח. א] דהשתא כולם מותרים תיכף משנתגיירו שבא סנחריב ובלבל כל האומות וכל דפריש מרובא פריש.

מסורת הש"ס

א) יבמות עח: [סוטה ג.], ב) ג"ז שם [סוטה ג:], ג) [נ"ל הכנעני שבא על אחת מן ז' וכ"ה ביבמות בסוטה ובת"כ], ד) [יבמות סט ע"א], ה) [בכת"י: דלא], ו) [בכת"י: משמיה, וכן בהמשך משמיה דרבי יוסי], ז) [נ"ל דרבא אחר מנוי], ח) [עי' תוס' יבמות נג. ד"ה שכן כידו לרבות], ט) [בכת"י נוסף: שהיא], י) [נ"ל דילפינן. רש"ל, וכ"ה בכת"י ובר"ש], כ) [בכת"י: אוסרה, וכן בסמוך], ל) יבמות ח. נד: [כריתות ג:], מ) [פרשת אחרי פיסקא פ"ו], נ) [יבמות עח ע"א], ס) [דברים כג, א], ע) [ויקרא יח, יח], פ) [נ"ל לאחיו. רש"ש], צ) [ויקרא יח, יח], ק) [דברים כה, ה], ר) [ברש"ש מוסיף: בכמה מקומות אמרינן], ש) [לקמן סח ע"א], ת) רש"א, א) [לעיל עו: אדם יודע כנ"ל], ב) [ועי' תוס' יבמות מד. ד"ה עשאה זונה. תוס' כתובות כט: ד"ה מיתרץ, ותוס' סנהדרין נג. ד"ה הא], ג) [יתכן דנ"ל ויבוסי ושאר ז' האומות], ד) [נ"ל ואדומי ומצרי אחד].

◆

גליון הש"ס

גמ' בשלמא כולהו אתיין. עי' יבמות נד ע"א תוד"ה שכן כידו:

◆

מוסף רש"י

מנין לאחד מן האומות. משאר שבעים אומות (סוטה ג.). שאינו משבעה אומות ואינו בכלל לא תחיה כל נשמה (יבמות עח:). שבא על הכנענית. כל ז' אומות נקראו על שם כנען. והוליד בן. דהלך אחר הזכר ומותר לחיותו לך לעבד (סוטה ג.). שאתה רשאי לקנותו בעבד. ולא אתה מצווה להמיתו, דשדינן ליה בתר אביו (יבמות עח.). בעבד גרסינן בפ"ת (סוטה ג.). וגם מבני התושבים הגרים עמכם. שבאו מאומות אחרים ונעשו אותם תושבים במקומכם (יבמות עח:). לעיל מיניה כתיב מאת הגוים אשר סביבותיכם מהם תקנו עבד ואמה, אשר סביבות ארצכם ולא מבני ארצכם דשבעה אומות, וגם מבני התושבים, כל תושב, דהיינו שבא ממקום אחר ונתיישב כאן, וקאמר קרא שמותר לקנות מבניהם אשר יהיו לך מבנות ארצך (סוטה ג.). מן הנולדים בארצכם. שאמו מארצכם וילדתו שם (יבמות עח:). כגון הנולדים בארצכם והם בני התושבים, דהיינו אחרים שנשאו בארצכם נשים אתה רשאי לקנות (סוטה ג:). ולא מן הגרים בארצכם. ולא מן הבנים הנולדים לבני ארצכם במקום אחר מבנות שאר אומות והביאום לבניהם לגור שם (שם). שנולד במקום אחר, שאמו מן שאר אומות ואחר כך בא לגור אצל אביו בארצכם, דרך אשה להיות במקומה ודרך איש לגלות, הלכך הנולדים בארץ ודאי אמו משבעה אומות, אבל הנולדים במקום אחר ודאי אמו משאר אומות, ומסתברא כי מעטינהו קרא היכא דלאביו כנעני (יבמות עח.).